

59

A munkácsi uradalom zsidó korcsma-bérlői

(a) Gr. Thököly Imre (1657–1705) alatt, 1678. január 1

Kiadások:

*, *Magyar Gazdaságtörténeti Szemle*, * (1898), *; a részlet: pp. 216–218

Grünvald Fülöp & Scheiber Sándor, szerk., *Magyar-zsidó oklevéltár – Monumenta Hungariae Judaica*, V, 1. rész (Budapest: A Magyar Izraeliták Országos Képviselőlete, 1959), pp. 404–406, no. 742¹

Annus incipit die prima Januarii 1678. Effraim zsidó hites szolgánkra biztuk Munkács városában lévő ser és pálenka korcsmainkat, melyekből mindenféle jüvedelmet igazán s hitelesen tartozik kezünkhez administrálni és számot adni. Effraimnak az ő szolgálatjéért meg engedték ebben az esztendőben, hogy a szentmiklósi árendát 100 forintban bírja, mivel most annyi jüvedelme nincsen azon árendának, mint az elmúlt esztendőkben volt; oly conditioval pedig, hogy a 100 forint árendában maga fáradságáért Effraimnak 50 forint defalcáltassék. Az 50 forintját pedig fogyasztás nélkül tartozik minekünk befizetni annak idejében, amikor mi kívánni fogjuk. Item rendelünk neki maga és cselédji eledelére 5 köből búzát, lovára 5 köből zabot és egy öl szénát.

A serfőző mellett lévő két legénynek valahányszor főznek, mind a kettőnek 16 poturát adnak. Serfőzőnek 20 forintja fog járni, és 3 köből rozsa, mivelhogy a vár szükségére is fog sert főzni, s valamikor a vár szükségére sert főz, akkor minden hétre munkácsi udvarbíránk adjon 2–2 embert mellé, a ki segítsen neki; fogyasztás nélkül pedig ez legyen meg mindenkor. (...)

Mindezekre szorgalmatos gondot fog viselni inspector uram. A serfőzéshez elegendő gabona legyen mindenkor és a sörnek elvitelére a korcsmákra szekér, munkácsi udvarbíránk adjon elégséges szekereket és valamikor fogyasztás lesz, udvarbíránk fogja pótolni.

A városi vendégfogadónkat is Effraim kezében biztuk. Minden kántornak a végén szép rendes lajstromot csináljon, mit percipiált, mit erogált?² és mennyi a jüvedelem? hogy azt fogyasztás nélkül elkövethesse, diáriumot tartson Effraim és minden nap felírjon. Az hitet letegye, az mint úgy is kell lenni mindenkor.

Arra is inspector uramnak nagy gondja legyen, hogy azon korcsmaink ellen senkinek ne engedjen árulni. A várban se hozzon senki pálenkát árulni, hanem akik Effraimtul veszik meg.

Semmire pénzt nem fog erogálni, az megnevezett fizetésen kívül, és annak is a pénznek ki kell jünni az 30 sertésnek az árából, mert annyit tartozik hízlatni esztendőt által a malátával, megvévén olcsón az hitván sertéseket. Mind ser-szaladokra, mind Pálenka-szaladokra Munkács várából adatunk életet,³ s tettünk arról ilyen dispositiot. Esztendő által, noha több el fog kelni, de csak 300 hordó sert

¹ Az új bekezdések rendjét itt a könnyebb áttekinthetőség érdekében megváltoztattuk.

² Erogált: “kiadott”.

³ Értsd: gabonát, amelyből a pálinkát főzi.

tettünk fel, arra 200 kassai köből életet deputáltunk és külön töttettük a várban: 100 köbli szép árpa, 100 köbli szép zab. Egy főzésre 6 köből fog menni, s abból 8 hordónak kell kitelni. És hogy a ser jobb legyen, mindenik főzelékre egy-egy véka rozs listet deputáltunk, s 10 köből rozsot a végre is félretöttünk. Mindenik főzelékre 7 véka komlót rendeltünk, s ha a komló dolgában fogyatkozás leszen, munkácsi udvarbíránk fogja azt megfizetni. Pálenka is per annum el kél 4 000 itcze. (...) Pálenka pedig vagy aquavita olyan leszen, hogy itczéje 18 polturán okvetlen elkeljen. Inspector uram fogja mindenkor kiadatni mérve, valamikor kívántatik, mind a serre, mind a pálénkára való életet.

A városi vendégfogadónak nem akarjuk, hogy másféle fizetése légyen és több esztendő által, hanem 10 hordó ser, azt árultassa ki maga számára. Most csináltattunk munkácsi udvarbíránkkal 12 hordót, sernek valót, mindenik 100 itczés leszen, hogy az eddig experiált confusiót elkerülje Effraim szolgálk, más féle hordó egy se legyen Effraimnál.

Az kik a vendégfogadóban szekeresek vagy lovasok beszállanak, azoktul a vendégfogadós minden éjjelre egy-egy lótul, vagy ökörtül egy-egy polturát fog venni mi számunkra. Oda szénát, abrakot elegendőt fogunk adadni munkácsi várunkból. Arra is inspector uram szorgalmatosan vigyázzon.

Datum in arce nostra Munkács, die et anno suprapraenotatis.

(b) Gr. Zrínyi Ilona (1643–1703)⁴ alatt, 1681. január 1

K i a d á s :

Mandl Bernát, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica*, II (Budapest: Hornyánszky Viktor, 1937), pp. 137–138, no. 148⁵

Munkácsi Ephraim sidónak Szt. miklósi korcsmát vámostól száz magyari forintokban, item a potheringi vámot, korcsmán kívül huszonnégy forintban, in summa fl. 124 bocsátotta árendára eő n(agysá)ga ilyen conditióval, hogy quottannis⁶ tartozik azon summát két terminuson, úgymint Szt. Georgi,⁷ Szt. Mihályi,⁸ Punkösd és Karácson napokra infallibiliter az eő n(agysá)ga kezéhez administrálni per patentes suae celsitudinis.

In Acre n(ost)ra Munkác 1. Januarii Anno Domini 1681.

(c) II. Rákóczi Ferenc (1676–1735) alatt, 1707. május 2

K i a d á s o k :

Kemény Lajos, *, *Történelmi Tár*, * (1907), *, kül. p. 484–485

---

⁴ Gr. Zrínyi Ilona (1643–1703), korábban I. Rákóczi Ferenc (1645–1676) * egykori erdélyi fejedelem (1652–1660), majd – a jelen okmány kiállítása után rövidesen – gr. Thököly Imre (1657–1705) felesége, II. Rákóczi Ferenc anyja, a munkácsi vár és hatalmas uradalom úrnője.

⁵ Alább a helyesírás apró modernizációjával.

⁶ Quotannis, “minden esztendőnként”.

⁷ Április 24.

⁸ Szeptember 29.

Mandl Bernát, *Magyar-zsidó oklevéltár / Monumenta Hungariae Judaica*, II (Budapest: Hornyánszky Viktor, 1937), pp. 387–388, no. 334

Én, alább megírt, recognoscáлом per praesentes, hogy munkácsi arendator sidó, megunatkozván mostani szűk időtől, minthogy palánkbeli és szentmiklósi árendát, melyet tavalyi contractus szerint bírta, ez idén remittálta, sőt az ser árultatás is vár alatt levő Munkácsra való nézve oda vár alá és palánkbeli korcsmákra fordíttatik, csak egyedül az munkácsi és orosz végek⁹ pálinka korcsmát, azon helyekhez tartozandó vámokkal együtt, hét vég finom köz lengyis¹⁰ posztót,¹¹ amelyet tartozik simul et semel sz. Mihály napjában¹² anni modo currente administrálni, Salamonovics Marko sidónak árendában bocsátottam az alul expraessált conditiók szerint.

1. Engedtetik meg nekie, hogy szaladnak való életet munkácsi malmokban azon esztendő forgása alatt szabadon öröltethessen minden vámszedés és vevés nélkül.

2. Az praememoriált helyeken, ahol pálinka korcsmák engedtetnek meg neki, kegyelmes urunk jobbágyi közül senkinek nem lesz szabad pálinkát főzni, annyival inkább árulni és árultatni, mely eránt (valakik) contravenientes,¹³ munkácsi mostani és jövődöbeli tiszt uraimék tartoznak assistálni, úgy nem Munkács várában.

3. Az vámot pedig mindenféle kereskedő ember, akár jószágbeli, akár máshonnét való jobbágy legyen valaki, Lengyelországban akármennyivel nevezendő eladó marhát veszen, tartozik sine omni respectu personarum¹⁴ megadni, melyben ha valaki contráriuskodnék, kegyelmes urunk ő Nagysága parancsolatja szerint tartozzanak tiszt uramék assistentiával lenni, legyenek is.

4. Hoc addito, hogyha az munkácsi tiszt uraiméknak módja leszen az sernek az városon való árultatására, afféle hordós sereket tartozik kiárulni, és tiszték limitatiója szerint minden hordóért megfizetni, (...) másonnét peniglen sereket hozni vagy magának főzetni ne legyen szabad tovább való dispositióig.

Kinek is nagyobb elhitére adtam ezen arendatoria levelemet említett Marko sidónak kezem írásával és pecsétemmel megerősítettvén.

Datum Munkács, die 2 Maii anno 1707.

Praefectus Krucsay Márton.

---

⁹ Oroszvég: helységnév.

¹⁰ Más iratban: közslendis; értsd: *.

¹¹ A következő évben (1708) az ugyanazon bérlővel kötött szerződésben hasonló feltételek mellett az éves árenda "háromszáz magyar forintok" volt. MZsO II, p. 418 sk., no. 361.

¹² Szeptember 29.

¹³ Szembeszegülnek.

¹⁴ Személyre való tekintet nélkül.